

Sinem Cantürk

Hakan Güzeloğlu

Ehtiram İsmayilov - Servet Gözel

Cihan Doğrayan

Duygu Avcı

Göktürk Tamay

Finansal Hizmetler Bölümü

BDDK'dan Tüketici Hakları Dairesi Hazırlıkları

BDDK Başkanı Mukim Öztekin temmuz ayının sonlarında, BDDK bünyesinde Tüketici Hakları Dairesi'nin kurulma hazırlıklarının başladığını ve kurulma aşamasının ilk evrelerinde olduklarını belirtti. OECD ve Financial Stability Board tarafından kurulması tavsiye edilen Tüketici Hakları Dairesi için BDDK bünyesindeki uzmanlar Amerika'da aynı amaçla hizmet veren The Consumer Financial Protection Bureau'yu ("CFPB") incelemeye aldılar.

Sinem Cantürk

Tüketici Hakları Dairesi'nin özellikle, gerçek kişi olan tüketicilerin kredi kartı aidatı ve/veya bireysel kredi dosya masrafı ücreti gibi konulardaki itirazları ile ilgili nasıl bir yürütme yapacağı, TCMB'nin karar mercii olduğu konularda nasıl bir pozisyon alacağı, alınacak kararlara doğrudan etki edip etmeyeceği gibi detayların, kurulma aşamasında netlik kazanması beklenmektedir. BDDK uzmanlarının CFPB'nin güçlü yönlerini almak istemesi ve ilgili kurumu detaylı olarak incelemesi, kurulacak Tüketici Hakları Dairesi'nin özellikleri konusunda bize ışık tutmaktadır. Bu doğrultuda, CFPB'nin güçlü yanları nelerdir ve finansal sektördeki tüketicimize hangi konularda yarar sağlayacaktır diye araştırmaya çalıştık.

The Consumer Financial Protection Bureau, 2010 Temmuz'unda "The Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act of 2010" un ("Dodd-Frank Act") Kongre'den geçmesi ve onaylanmasıyla kuruldu. Bu kurumun hangi amaçla kurulduğunu anlamak için; 2000'li yıllarda gerçekleşen krizin tüketici bacağı ve tüketici hakları konusundaki başarısızlıklarını da irdelemek gerekmektedir.

2000'li yıllarda finansal sektördeki tüketici hakları açısından yararlanarak borç satan kurumlar, tüketicilere oldukça karmaşık olan Mortgage ve benzeri ürünleri detaylı ön bilgilendirme olmadan satarak, sorumsuzca borçlanmayı teşvik etmişlerdi. Bu durum bazı tüketicileri anlamadıkları ve ödeyemeyecekleri borçlarla, bazılarını da düşük ödemeli olarak yanlış bir şekilde yönlendirildikleri borçlarla baş başa bıraktı.

Yüksek değerlerde mortgage kredisi kullanmayan tüketiciler bile, sahip oldukları evlerin fiyatlarının büyük düşüşler yaşaması, uzun yıllar yatırımlarını biriktirdikleri emeklilik fonlarının değer kaybetmesi ve kamu kurumlarının kendi gelir kayıplarını kompanse etmek için uyguladıkları ek hizmet bedelleri sebebiyle bu durumdan etkilendiler.

Ayrıca finansal marketlerde tüketici haklarını gözetemeyen sorumsuzca borçlanmayı desteklemeyen borç satan kurumlar da rekabetin yüksek olduğu finansal sektörde sorumsuz rakiplerinden geriye düşme tehlikesiyle yüzleştiler. Dolayısıyla tüketici

haklarının finansal sektörlerde gözetilmesi ve tüketicilerin korunması amacıyla BDDK'nın kurmayı amaçladığı Tüketici Hakları Dairesi gibi girişimlerin sadece tüketicilerin değil, tüketicilere arz sağlayan finansal kuruluşların (banka, yatırım, bireysel emeklilik, factoring, leasing vb. şirketler) da yararına olduğu söyleyebiliriz.

Amerika'daki güçlü finans şirketlerinin tüketici haklarına uyumunun sağlanması ve tüketicinin korunması amacıyla bankacılık sektöründeki diğer regülatör kurumlara verilen sorumluluk, özgürlük ve finansal destek CFPB'ye de verilmiştir. Bu doğrultuda CFPB'nin asıl çalışma amacı ve prensipleri aşağıdaki gibidir:

Eğit: İlk savunma hattı, finansal konularda detaylı bilgilendirilmiş tüketicilerdir.

Uygula: Tüketici haklarına; bankaların, kredi kuruluşlarının ve diğer finansal kuruluşların uymasını sağlamak.

Çalış: Tüketiciyi, finansal kuruluşları ve finansal sektörü daha iyi anlayabilmek için gereken bilgiyi toplamak ve analiz etmek.

Bu üç prensip doğrultusunda çalışmalarını sürdüren CFPB'nin oluşturmayı hedeflediği finansal sektörde; tüketiciler finansal ürünlere ilişkin fiyatları ve riskleri rahatça görebilecek ve ürünler arasında değerlendirmesini kolaylıkla yapabilecektir.

Hiçbir şirket adil olmayan/aldatıcı/kötüye kullanılan prensipler doğrultusunda iş modeli geliştirmeyecek ve sorumlu borç satan finansal kuruluşlarla bilinçli tüketici bir araya getirilecektir.

Amaçları doğrultusunda CFPB'nin yürüttüğü çalışmaların ülkemizde gerçekleştirilmesi ve tüketiciye ulaşma metodunun ülkemize uyarlanması, BDDK'nın finansal sektörde etkin ve efektif sonuçlara ulaşmasını kolaylaştıracaktır.

CFPB, internet sitesini gayet efektif bir şekilde kullanmaktadır. Tüketicilerin kolaylıkla ulaşabilecekleri sitede, CFPB tarafından hazırlanan finansal yasalar ve düzenlemelere ilişkin yol gösterici dokümanlar (guidance documents) bulunmaktadır, bu dokümanlar

sayesinde hukuk dilinin ötesinde her tüketicinin anlayabileceği bir dilde düzenlemeler ve yasalar anlatılmaktadır.

Ayrıca en önemlisi olarak görebileceğimiz "Şikâyetinizi İletin (Submit a Complaint)" kısmında beş farklı konuda (mortgage, kredi kartı, banka hesabı ya da hizmeti, taşıt kredisi ya da tüketici kredisi, öğrenci kredisi) tüketicilerin şikâyetlerini iletebilecekleri formlar bulunmaktadır. Bu formların CFPB'ye iletilmesinin ardından, CFPB tarafından incelenen formlar şikâyeti ilgilendiren şirkete yönlendirilmekte ve alınan cevap tüketiciye iletilmektedir. 21 Temmuz 2011 tarihinden itibaren şikâyet toplamaya başlayan CFPB, 1 Haziran 2012 tarihine kadar 45,630 adet şikâyet başvurusu almış ve bunlardan 37,120'i (%81) ilgili şirkete iletilmiş, 33,000 (%72) şirket cevabı tüketiciye iletilerek gözden geçirme/inceleme/teftiş süreci başlatılmıştır. %72 gibi bir oranla tüketici şikâyetlerine cevap verilmiştir. Dolayısıyla Amerika'da "Dodd-Frank Act" ile kurulan bu kurumun başarısı göz önünde bulundurulmalıdır.

BDDK'nın kurulma aşamasında olan Tüketici Hakları Dairesi projesinin amaçlarının, CFPB'nin prensipleri doğrultusunda geliştirdiği stratejiler ve bu stratejiler ışığında gerçekleştirdiği çalışmalara benzerlik gösterdiğini söyleyebiliriz. CFPB'nin yaptığı çalışmalar ve hazırladığı raporlar BDDK'nın çalışmalarının finansal sektöre ne kadar olumlu yansıtacağına bir göstergesidir.

Sinem Cantürk

Bilgi Sistemleri Risk Yönetimi

Bölüm Başkanı, Direktör

T: +90 216 681 90 37

M: +90 533 294 36 08

E: scanturk@kpmg.com

Hakan Güzeloğlu

Özel Sektör Tahvil Faizlerinin Vergilendirilmesine İlişkin Kritik İki Konu

Bu yazımızda, finans sektöründe karşımıza çıkan gözden kaçmış sayılabilecek bir düzenleme olan özel sektör tahvillerinin itfa ve kupon faiz gelirlerinden hesaplanmakta olan %5 oranındaki banka sigorta muameleleri vergisi (BSMV) ile son dönemde Gelir İdaresi'nin tahvil faizlerinin KDV'ye tabi tutulması yönündeki yaklaşımını kısaca değerlendirmek istedik.

1) Özel sektör tahvillerinden elde edilen itfa ve kupon faiz gelirlerine uygulanan BSMV oranındaki dengesizlik

Gider Vergileri Kanunu'nda tahvil ifadesinin tanımı yer almamaktadır. Sermaye Piyasası mevzuatındaki "tahvil" tanımına baktığımızda "Borçlanma Araçlarının Kurul Kaydına Alınması ve Satışına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ" in (Seri: II, No: 22) 3. bölümünde tahvillerin vadesinin 1 yıldan az olmamak üzere serbestçe belirlenebileceği ifade edilmiştir.

Bu kapsamda, finansman bonoları ve banka bonolarının SPK Tebliği'ne göre vadesi 1 yıldan fazla olmadığından "tahvil" olarak nitelendirilmemektedir.

29 Aralık 2010 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 2010/1182 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Gider Vergileri Kanunu'nun 33. maddesinde yer alan banka ve sigorta muameleleri vergisi nispetleri hakkındaki 98/11591 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 1. maddesinin (e) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki f) ve (g) bentleri eklenmiştir. Buna göre;

f) Yurt içinde Türk lirası cinsinden ihraç edilen tahvillerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden % 1,

g) Yurt içinde Türk lirası cinsinden ihraç edilen tahvillerin vadesi beklenmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden % 1 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisi ödenmesi gerekecektir.

Söz konusu Bakanlar Kurulu ile belirlenen % 1 banka ve sigorta muameleleri oranı tahvillerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında ve vadesi beklenmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar için uygulanmaktadır.

Ancak, tahvillerin itfa gelirleri ve varsa kupon faizi gelirleri için Bakanlar Kurulu Kararı'nda bir belirleme yapılmadığı için söz konusu tahvillerin itfa ve kupon faiz gelirleri % 5 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

Tahvil ve bonolarla ilgili BSMV oranlarına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

	BSMV' ye TABİ İŞLEMLER	BSMV Oranı
1	Devlet tahvili, gelire endeksli senetler ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin repo ile vadesi beklenmeksizin satışı karşılığında lehe alınan paralar üzerinden	1%
2	Yurt içinde TL cinsinden ihraç edilen özel sektör tahvillerin repo veya vadesi beklenmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden	1%
3	Yurt içinde TL cinsinden ihraç edilen özel sektör tahvillerin itfa gelirleri ve kupon faizi gelirleri üzerinden	5%
4	Banka ve finansman bonolarından elde edilen faiz gelirleri üzerinden	5%
5	Banka ve finansman bonolarının satışından elde edilen alım satım kazancı üzerinden	5%

Gider Vergileri Kanunu'nun 33. maddesine ilişkin yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı'nda sadece "tahviller" ifadesi yer aldığından, vadesi bir yıldan az olan banka ve finansman bonolarının tahvil olarak değerlendirilemeyeceği ve bu kıymetlerin satışı nedeniyle lehe alınan paralar için % 1 oranındaki BSMV oranının uygulanmasının mümkün olmayacaktır.

Ayrıca banka ve finansman bonolarından elde edilen faiz gelirleri de % 5 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

Banka ve finansman bonolarından elde edilen ister alım satım kazancı olsun isterse bu kıymetler repo işlemine tabi tutulsun veyahut bu kıymetlerden itfa tarihinde faiz geliri elde edilsin her türlü lehe alınan tutar % 5 BSMV'ye tabidir.

Ancak özel sektör tahvillerinde ise BSMV oranı tahvillerin repo işlemine tabi tutulması halinde veya vadesi beklenmeksizin satışında % 1 iken itfa gelirleri ve varsa kupon faizi gelirlerinde % 5'tir.

Yatırımcıların bir taraftan uzun vadeye özendirilerek faiz geliri elde etmesi istenirken diğer taraftan itfa olan özel sektör tahvillerinden doğan getirileri % 1 yerine % 5 oranında BSMV'ye tabi olmaktadır. Bu durumda banka ve aracı kurumlarca düşük oranlı BSMV'den yararlanmak için tahvilin itfa gününden birkaç gün önce elden çıkarılması muhtemel olacaktır. Bu hali ile uygulama vergi planlamasına açık alım satım işlemleri doğurmaktadır.

Özellikle, İstanbul'un Finans Merkezi olma projesi çerçevesinde bu hususun Maliye Bakanlığı tarafından değerlendirilip yayımlanacak bir Bakanlar Kurulu Kararı ile çözüme kavuşması gerektiğini düşünüyoruz.

2) Gelir İdaresince Özel Sektör Tahvillerinden Elde Edilen Faiz Gelirlerinin KDV'ye Tabi Tutulması Gerektiği Yönünde Verilen Görüş

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde Türkiye'de ticari, sınai, zirai faaliyet

ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetlerin KDV'ye tabi olduğu hüküm altına alınmıştır.

Aynı kanunun 4. maddesinde ise hizmetin tanımı teslim ve teslim sayılan haller ile mal ithalatı dışında kalan işlemler olarak tanımlanmıştır. Katma Değer Vergisi Kanunu'ndaki madde hükümlerine göre KDV'nin uygulama alanının çok geniş olduğu görülmektedir.

Öte yandan, Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17/4-e bendine göre banka ve sigorta muameleleri vergisi kapsamına giren işlemler KDV'den müstesna edilmiştir.

Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesinin 2. fıkrasında ise, bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paraların (kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım satım tavaşut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla lehlerine kalan paralar ve mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar dahil) da banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır.

Aynı kanunun 28. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan banker tanımındaki "devamlı olarak yapanlar" ibaresi 6009 Sayılı Kanun'la "esas iştiğal konusu olarak yapanlar" şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklik, banker sayılmak için aranan devamlılık koşulu söz konusu işlemlerin esas iştiğal konusu olarak yapılması şeklinde yeniden belirlenmiştir.

87 no.'lu Gider Vergileri Kanunu Genel Tebliği'nde 6802 Sayılı Kanun'un 28. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri "esas iştiğal konusu" olarak yapanların BSMV'ye tabi olacağı, bunlar dışındakilerin aynı fıkrada belirtilen işlemlerinin ise "esas iştiğal konusu" olmadığından KDV'ye tabi olacağı ifade edilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat çerçevesinde Gelir İdaresi tarafından 2011 yılı sonunda verilen bir özeldgede banka veya bir finans kurumu olmayan bir şirket tarafından özel sektör tahvili

satın alınmak suretiyle elde edilen faiz gelirinin BSMV kapsamına girmemesi sebebiyle KDV'ye tabi tutulması gerektiği belirtilmiştir.

Gelir İdaresi'nin bu konudaki görüşü;

- kişinin satın almış olduğu tahvilden faiz geliri elde etmesi,
- kişinin karşı kurumu fonlayarak bu kuruma bir finans hizmeti vermesi ve
- kişinin esas iştiğal konusunun da para alıp vermek olmaması sebebiyle KDV'nin konusuna gireceği şeklindedir.

Aynı bakış açısı ile yaklaşıldığında bir banka mevduat işleminde bankanın almış olduğu faizler BSMV'nin konusuna girdiğinden KDV'den istisna tutuluyorken bankanın ödediği faizler için ise bu istisnanın uygulanamayacağı iddia edilebilecektir. Bu görüşe katılmanın mümkün olmadığını düşünmekle birlikte Vergi İdaresi'nin bu yöndeki yorumu ile KDV'nin uygulama alanını genişletmek istemesi olduğu söylenebilir.

Dolayısıyla, repo ve mevduat işlemlerinden elde edilen faizlerden de KDV hesaplanacağı yönünde bir görüşün oluşmaması için konunun Vergi İdaresi tarafından değerlendirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Hakan Güzeloğlu

Vergi, Direktör

T: +90 216 681 91 69

M: +90 530 387 61 53

E: hguzeloglu@kpmg.com

Ehtiram İsmayilov

Servet Gözel

BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN EN SICAK GÜNDEM MADDESİ:

DESTEK HİZMETLERİ

Günümüzdeki ekonomik zorluklar, fırsatlar ve artan rekabet ortamında, kurumların etkin ve verimli operasyonlar yürütebilmesinin yolu, ana faaliyet konularına odaklanabilmesi ve rekabetçi avantaj sağlayabilecek alanlarda destek hizmetleri temin edebilmesinden geçmektedir.

Bankalar da bu nedenle maliyetlerini düşürmek, operasyonlarının hızını ve verimliliğini artırmak, en son teknolojiler ve uzmanlıktan faydalanmak için giderek artan bir oranda destek hizmetlerinden faydalanma stratejileri benimsemektedir. Bu stratejiler doğrultusunda bankalar destek hizmetlerinin potansiyel olarak barındırdığı riskleri de göz önünde bulundurmak zorundadırlar.

Bankalar iş süreçlerinin ve risklerinin kontrol altında olduğundan nasıl emin olacaklar? Düzenleyici otoriteler karşısında yükümlülüklerini yerine getirdiklerini, ilkeler ve kurullarla uyumlu olduklarını nasıl gösterecekler? Destek hizmeti alınan firmaları nasıl kontrol altında tutacak ve bünyelerindeki kontrol mekanizmaları ile uyumlu iç kontrol sistemlerinin destek hizmet kuruluşları bünyesinde de bulunmasını nasıl sağlayacaklar?

Bu sorulara cevap bulunması ve regüle edilen sektörlerle yol gösterici olması amacıyla destek hizmetlerinin düzenlenmesi kapsamında dünyada çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Bankacılık sektörünü ilgilendiren ve destek hizmetlerinin tanımı ve kapsamı konusunda soru işaretlerinin açıklığa kavuşturulması amacıyla yapılan önemli çalışmalardan biri, Basel Bankacılık Gözetim Komitesi (**Basel Committee on Banking Supervision, BCBS**), Uluslararası Sermaye Piyasası Düzenleyicileri Birliği (**International Organization of Securities Commissions, IOSCO**) ve Uluslararası Sigorta Denetçileri Birliği (**International Association of Insurance Supervisors, IAIS**) önderliğinde oluşturulan Ortak Çalışma Forumu (**Joint Forum**) tarafından yayımlanan "Outsourcing in Financial Services" raporudur. Raporda, dış

hizmet alımı ile ilgili dünyadaki gidişat, dış hizmet alımından doğan riskler ve farklı düzenleyici kuruluşların destek hizmetleri üzerinde tesis etmiş olduğu gözetim ve denetleme faaliyetlerine değinilmektedir. Tüm ülkelerde bankaların destek hizmeti almalarının artmasıyla birlikte düzenleyici otoritelerinin, destek hizmetlerine konu faaliyetlerin yönetimi, gözetimi ve destek hizmetleri nedeniyle maruz kalınan risklerin değerlendirilmesi ile ilgili ilkeler tanımladığı ve gözetim faaliyetleri gerçekleştirdiği ifade edilmektedir.

Uluslararası piyasalarda destek hizmetleri firmalarının gözetimi ve denetimi ile ilgili farklı ülke örnekleri bulunmaktadır. Örneğin, Fransa mevzuatında tüm destek hizmetleri ele alınmakta ve sözleşmelerde bankaya ve kamu otoritesine yerinde denetim izni verilmesi öngörülmektedir. Temel bankacılık faaliyetleri için destek hizmeti alacak bankalardan ise, bazı

özel şartları yerine getirmeleri beklenmektedir. Bunun yanı sıra destek hizmetleri risklerinin, üst yönetime yapılan risk raporlamalarında ayrı bir bölüm olarak yer alması talep edilmektedir. İngiltere mevzuatına göre bankalar önemli destek hizmeti alımlarını hizmet alımından önce, Finansal Hizmetler Otoritesi'ne (Financial Services Authority, FSA) bildirmekle yükümlüdürler.

Ülke mevzuatları incelendiğinde görülmektedir ki düzenleyici otoriteler, temin edilen destek hizmetinin verimli, etkin ve ilgili regülasyonlar ile banka politika ve stratejilerine uygun şekilde yürütülmesinde yönetim kurulu ve üst yönetimin sorumluluğunun devam ettiğini vurgulamaktadır. Ülkemizde de finans ve bankacılık sektöründe dış hizmet alımları, bilginin gizliliği ve hizmetin devamlılığı gibi hususlar büyük önem taşıdığından, daha hassas ve özenli şekilde yapılmaktadır. Türkiye'de bankaların dış destek hizmetlerini genel olarak kendi iştiraklerinden, ait oldukları grup içindeki diğer kuruluşlardan veya uzmanlık alanlarına göre grup dışı firmalardan temin ettiği bilinmektedir.

Küresel uygulamalara benzer şekilde ülkemizde de destek hizmetlerine dair mevzuat oluşturulmuştur. 2005 yılında yürürlüğe giren 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda, 2011 yılında yapılan değişiklik ile destek hizmeti kuruluşu, "Bankaların, mevduat veya katılım fonu kabulü, nakdi, gayrinakdi her cins ve surette kredi verme ve bu Kanun'un uygulamasında kredi olarak sayılan işlemler dışında kalan faaliyetlerini banka adına gerçekleştiren ya da reklamının yapılması hariç olmak üzere mevduat veya katılım fonu kabulü dışındaki faaliyetlerinden herhangi birinin pazarlanması da dahil gerçekleştirilmesinde bankaya yardımcı nitelikte hizmet veren kuruluşlar" şeklinde tanımlanmaktadır. Bankacılık Kanunu'ndaki düzenlemelere dayanarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından 2006 yılında destek hizmetlerine ilişkin bir yönetmelik yayımlanmıştır.

Bu yönetmelik ile bankaların ana hizmetlerinin uzantısı veya tamamlayıcısı niteliğinde hizmet veren destek hizmeti kuruluşlarına ve destek hizmeti alınabilecek konulara ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. BDDK tarafından bu yönetmeliğin yerini almak üzere 5 Kasım 2011 tarihli "Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik" (Yönetmelik) yayımlanmış ve yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmiştir. Yeni yönetmelikle birlikte, belirlenen kapsamdaki alanlarda destek hizmeti alan bankalar ile destek hizmeti kuruluşlarının imzaladıkları sözleşmelerin ve mevcut durumlarının en geç bir yıl içerisinde Yönetmelik hükümlerine uygun hale getirmeleri beklenmektedir.

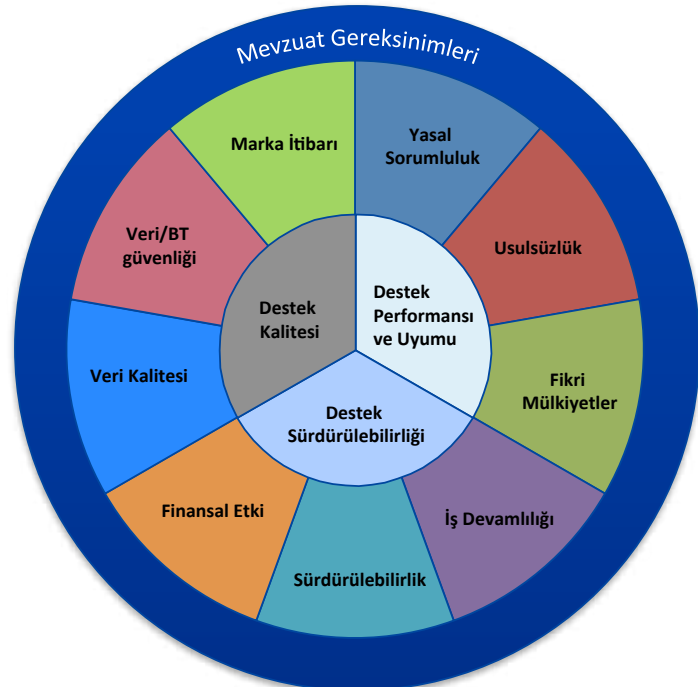
Yazımızın ilerleyen kısımlarında tedarikçi risk yönetimi ile ilgili iyi uygulamalar (good practices), Yönetmelik hükümlerine uyum ile ilgili yapılması gereken konular ve destek hizmet firmalarının denetimine ilişkin gelişmeleri bulabilirsiniz.

Destek Hizmeti Alımlarına İlişkin Riskler

Bankaların destek hizmetleriyle yürüttüğü ilişkilerinin son yıllarda giderek artması ve yoğunlaşması sonucu, alınan hizmetlere dair risk algısı önemli ölçüde değişmektedir. Bu nedenle günümüzde oldukça karmaşıklaşan hizmet zincirlerinin yönetildiği finansal kuruluşlarda risk yönetimi çerçevesinin aşağıdaki risk profillerine odaklanması önem kazanmaktadır:

- Alınan hizmetlere ilişkin kurumsal seviyedeki hizmet kalitesi (marka itibarı, bilgi güvenliği, veri kalitesi, vb.)
- Alınan hizmetlerde yasal gereksinimlere ve kuruluşun prosedürlerine uyum gerekliliği (mevzuat, usulsüzlük, fikri mülkiyetler, vb.)
- Ana bankacılık süreçlerini ilgilendiren hizmetleri sağlayan firmalardan kaynaklı riskler (iş devamlılığı, sürdürülebilirlik, finansal etki, vb.)

Bu doğrultuda destek hizmetleri için geçerli olan riskler, destek hizmetleri risk yönetimi çerçevesinde aşağıdaki kategorilerde değerlendirilebilir:

• **Finansal Risk:** Banka'nın destek hizmetleriyle kurduğu ilişkiler, Banka'nın finansal olarak olumsuz etkilenmesi riskini doğurabilir.

• **Operasyonel Risk:** Hizmet alınan firmalarla kurulan ilişkiler, Banka'nın iş süreçlerinin, sistemlerinin ve çalışanlarının ve dolayısıyla da ticari faaliyetlerinin olumsuz etkilenmesi riskini doğurabilir.

• **Uyum Riski:** Destek hizmetleriyle kurulan ilişkiler; kanunlarla, düzenlemelerle, etik standartlarla ve mevzuatla uyum kurallarının ihlal edilmesi riskini doğurabilir.

• **İş Sürekliliği Riski:** Hizmet alınan firmalarla kurulan ilişkiler ticari faaliyetler ile iş süreç ve operasyonlarının sürekli olarak sunulmaması ve kesintiye uğraması riskini doğurabilir.

• **Teknoloji ve Bilgi Güvenliği Riskleri:** Organizasyonda bilgiye ve bilgi sistemlerine yetkisiz erişilmesi, kullanılması, ifşa edilmesi, bozulması, değiştirilmesi, incelenmesi, denetlenmesi, kaydedilmesi veya yok edilmesi riskini doğurabilir.

Destek Hizmetleri Risk Yönetim Programı

Destek hizmetleri risklerine ilişkin artan farkındalık, bankalar için geçerli olan mevzuata da aynı ölçüde yansımıştır. Yönetmelik doğrultusunda bankaların uyması gereken kurallar, mevcut ve yeni hizmetler için geçerli olacak bir Risk Yönetim Programı ("RYP") oluşturulmasını gerektirmektedir. Bu program, bankaların ihtiyaç duydukları hizmet alımlarının belirlenmesi, bu hizmetlere ilişkin bir risk analizi ve teknik yeterlilik çalışması gerçekleştirilmesi ve alınacak hizmet için Banka Denetim Komitesi'nin görüşü alınarak ve sözleşmelerde Yönetmelik'in aradığı şartlara uyularak hizmet alınması için bir değerlendirme metodolojisi oluşturmasını içermelidir. Risk Yönetim Programı'ndaki prensiplerin, yeni alımlar için geçerli olduğu gibi, bankaların halihazırda almakta olduğu hizmetler için de geriye dönük olarak uygulanması beklenmektedir.

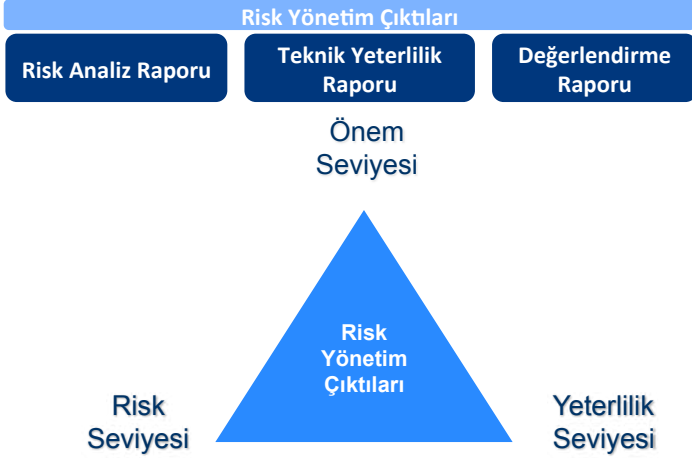
Etkili bir Risk Yönetim Programı üç ana unsurdan oluşmalıdır:

• **İş Akışı:** Mevcut ve yeni hizmetler için hizmet gruplarını, bu gruplara ait önemlilik seviyelerini, risk analizi çalışmalarını, teknik yeterlilik çalışmalarını, Denetim Komitesi görüşünü, sözleşmelerin oluşturulmasını, hizmet alımlarının izlenmesini ve değerlendirme süreçlerini tanımlar.

• **Karar Ağaçları:** BDDK ile bankalar ve banka birlikleri (TBB, TKBB) arasında yapılmış olan yazışmalar da dikkate alınarak Yönetmelik'in belirlemiş olduğu sınırlar çerçevesinde "Destek Hizmetleri" kapsamında alınacak ve kapsam dışı bırakılacak hizmetleri belirlemede yardımcı karar mekanizmaları olarak kullanılır.

• **Risk Yönetimi Çıktıları:** Yönetmelik'in gereksinimlerine cevaben hazırlanacak Risk Yönetim Programı çerçevesinde alınan hizmetler için Risk Analiz Raporu ("RAR"), Teknik Yeterlilik Raporu ("TYR") ve Değerlendirme Raporu ("DR") kriterlerini ve ölçüm yöntemlerini içeren risk yönetimi çıktılarından oluşur.

Risk Yönetimi Çıktıları

Risk Yönetim çıktıları mevcut ve yeni alınan hizmetler için riskleri, hizmetlerin önem ve yeterlilik seviyesini belirleyerek, hizmet alımıyla ilgili kararı desteklemek ve üç aylık aralıklarla değerlendirmek amacıyla kullanılır.

• **Önem Seviyesi:** Hizmet grupları bazında belirlenmiş olan önemlilik kriterlerine göre alınan hizmetin banka açısından kritiklik seviyesini belirlemek için kullanılır.

• **Risk Seviyesi:** Hizmet grupları bazında belirlenmiş olan risk kriterlerine göre alınan hizmete ait risklerin seviyesini belirlemek için kullanılır.

• **Yeterlilik Seviyesi:** Yönetmelik'e göre ve risk yönetim süreçlerine göre belirlenmiş olan yeterlilik ve seçim kriterlerine göre destek hizmet firmasının alınacak hizmeti sunma konusundaki yeterliliğini belirlemek için kullanılır.

Değerlendirme Raporu

Risk Seviyesi, Önem Seviyesi ve Yeterlilik Puanı'na göre Denetim Komitesi'nin de görüşü alınarak hizmetin alınıp alınmama kararı verilir ve hizmet alınması durumunda üç ayda bir gerçekleştirilecek değerlendirme raporu hazırlanır. Değerlendirme sonuçları Denetim Komitesi tarafından hazırlanacak Değerlendirme Raporu'yla üç ayda bir Yönetim Kurulu'na sunulur. Hizmeti sunan firmaya ait Risk Seviyesi düştükçe ve Yeterlilik Puanı yükseldikçe, Banka, değerlendirme raporuna temel teşkil edecek değerlendirme çalışmasını uzaktan inceleme yöntemi ile gerçekleştirebilir. Aynı şekilde, yüksek bir Risk Seviyesi ve düşük bir Yeterlilik Seviyesi, değerlendirme sırasında Yerinde İnceleme kullanılmasına anlamına gelebilir.

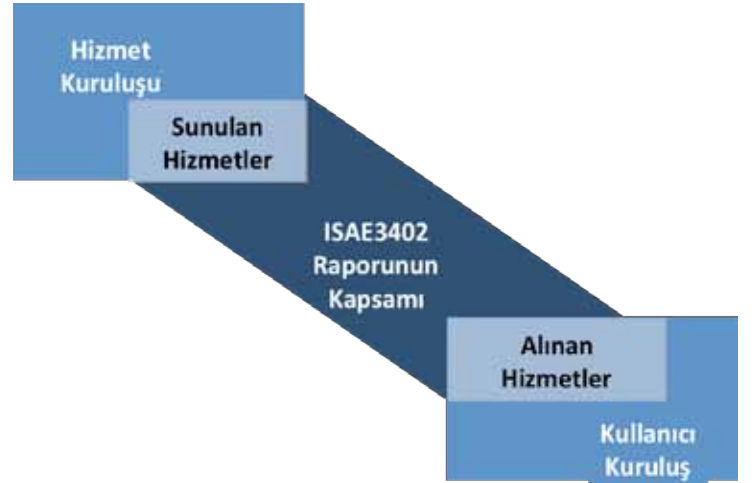
Risk Seviyesi	Değerlendirme Yöntemi				
	0-20	21-40	41-60	61-80	81-100
ÇOK YÜKSEK RISK					
YÜKSEK RISK					
ORTA RISK				X	
SEVİYE RISK					
DÜŞÜK RISK					
ÇOK DÜŞÜK RISK					
	0-20	21-40	41-60	61-80	81-100
	ÇOK YETERSİZ	YETERSİZ	ORTALAMA	YETERLİ	ÇOK YETERLİ

Yeterlilik Puanı

Destek Hizmeti Firmaları Denetimi ve ISAE3402

Yönetmelik uyarınca gereken asgari faaliyetler; risk analizi, teknik yeterlilik ve değerlendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi olsa da, bankalar, ayrıca

Yönetim Beyanı ve banka yıllık iç denetim planı kapsamındaki çalışmalara temel teşkil etmek üzere, finansal raporlama ve ana bankacılık faaliyetleri açısından önemli ve riskli gördükleri destek hizmetleri firmalarında denetim faaliyetleri gerçekleştirmeyi isteyebilirler. Bankalar ayrıca, Yönetmelik'e göre Destek Hizmetleri kapsamına girmeyen hizmetler için de asgari olarak İlkeler Tebliği'nde yer alan destek hizmetlerine ait seçim ve risk yönetimi maddelerinin uygulamakla yükümlüdürler. Bu şartlar göz önünde bulundurulduğunda, hizmet alımı yapılan destek hizmetleri firmalarında bankalarca gerçekleştirilecek denetimler için gereken süre, kaynak ve maliyetler, banka ve hizmet sunan firmaların denetim bütçesinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

Bu nedenle "banka odaklı" bir denetim anlayışının yerine, hizmet sunan "firma odaklı" bir denetim anlayışına doğru bir yönelim görülmektedir. Bu bağlamda, firmaların bankalara sundukları hizmetlerle ilgili "makul güvence" sağlayan, kendi hazırladıkları bir yönetim beyanı ile birlikte bir bağımsız denetçi görüşünü içeren ve IFAC (Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu) tarafından yayımlanmış olan ISAE3402 (International Standard on Assurance Engagements) standardı son günlerin sıklıkla sözü edilen konularından birisi haline gelmiştir. Bu standart, hizmet kuruluşları için bir ya da birden çok kuruluşa sunulan hizmetler için belirlenen denetim kapsamında tek bir denetim raporunda güvence sunulmasını hedeflemektedir.

Türkiye'deki bankaların tedarikçilerine ilişkin risk yönetimi yaklaşımları ve çalışmalarının henüz yeterli olgunluğa kavuşmuş olmamasına rağmen, Yönetmelik'le birlikte artan değerlendirme ve denetim çalışmalarının olgunluk seviyesinin artması ve paralelinde bankalar ve firmaların risk yönetimi, değerlendirme ve denetim yaklaşımlarında uluslararası uygulamalara yaklaşması kaçınılmaz görünmektedir.

Ehtiram İsmayilov

Bilgi Sistemleri Risk Yönetimi, Müdür

T: +90 216 681 91 61

M: +90 533 294 61 13

E: eismayilov@kpmg.com

Servet Gözel

Bilgi Sistemleri Risk Yönetimi, Müdür

T: +90 216 681 91 76

M: +90 530 940 50 95

E: servetgozel@kpmg.com

Cihan Dograyan

Basel II Dönemi Başladı

“Merkez Bankalarının Merkez Bankası” olarak da adlandırılan Bank of International Settlements (BIS), 1974 yılında dünya bankacılığında ortak bir sermaye tabanını, yapısını ve yeterliliğini oluşturmak adına Basel Komitesi’ni kurdu. Bu anlamda 1988 yılında Basel I Standartları yayımlandı. Ancak zaman içinde Basel I’in eksikliklerinin uygulama esnasında belirginleşmesi ile 2004 yılında Basel II Standartları olarak adlandırılan ve kredi, piyasa riskine, operasyonel riskini de dahil eden kurallar benimsendi. 2007 yılında birçok gelişmiş ülkede uygulamaya konan Standartların 2008 yılında Türkiye’de yürürlüğe girmesi hedefleniyordu. Ancak global kriz ve bankaların teknik anlamda yeteri kadar hazır olmaması ile sürekli ertelenen uygulamaya geçiş tarihi, Temmuz 2012’yi bulmuştur.

Bankacılık sistemi sermaye yeterliliği hesaplamasına yeni ölçüm ve değerlendirme esasları getiren Basel II sistemi, BDDK'nın daha önce taslak

olarak yayımladığı yönetmelik ve tebliğler ile birlikte 1 Temmuz 2012 tarihinden itibaren tüm unsurlarıyla hayata geçmiş bulunuyor¹.

Basel II bankalarda etkin risk yönetimini ve piyasa disiplinini geliştirmek, sermaye yeterliliği ölçümlerinin etkinliğini artırmak ve bu sayede sağlam ve etkin bir bankacılık sistemi oluşturmak ve finansal istikrara katkıda bulunmak için sunulmuş önemli bir fırsat olarak görülmektedir. Bu süreç aslında risk yönetimine ilişkin son yıllarda gözlemlenen gelişmelerin bir devamı niteliğindedir ve gelişmiş ülkelerde sektör standardı olarak yürütülen uygulamalar Basel II ile birlikte mevzuat şekline dönüşmüştür.

Basel II'nin Basel I'den farkları nelerdir?

Basel I'de yer alan, kredi riski açısından sermaye yükümlülüğünün OECD ülkesi olup olmama kriterine göre belirlenmesi prensibine dayanan "kulüp kuralı (club rule)" Basel II ile birlikte kaldırılmaktadır.

Kredi riski ise krediyi alan tarafların derecelendirme notlarına göre belirlenmektedir. Basel II'de yer alan bazı yöntemler bağımsız derecelendirme şirketleri tarafından verilen derecelendirme notlarını kullanırken, bazı ileri yöntemlerde -BDDK iznine tabi olmak üzere- bankaların kendi değerlendirmelerine dayanarak verdikleri derecelendirme notları dikkate alınabilmektedir.

Yurtdışı yerleşik alacaklarla sınırlı olarak, S&P Fitch, Moody's, DBRS ve Japonya JCR ratingleri kullanılabilir. Türkiye'de yerleşik alacaklara ise JCR Avrasya, Kobirate ve Turkrating tarafından verilen ratingler kullanılabilir. Fakat BDDK henüz bu derecelendirme kuruluşlarını yetkilendirmediği için yönetmelikte belirtilen alternatif yönetime başvurulması gerekmektedir. Bu nedenle aslında Basel II'ye geçişle beraber derecelendirme notlarının reel sektör üzerindeki beklenen etkisi oluşmamıştır. Kurumsal yönetim ilkelerini benimsemiş, finansal durumu güçlü

şirketlerin daha iyi derecelendirme notu elde etmeleri ve kredi maliyetleri açısından kendilerine avantaj yaratmaları yeni uygulanan sermaye yeterliliği modelinde mümkün değildir.

Yeni ölçüm modelinde bankaların sermaye yeterliliklerini kendilerinin değerlendirmesi istenmekte ve hem sermaye yeterliliği hem de bankanın kendisini değerlendirme sürecinin bankacılık denetim otoritesi tarafından denetlenmesi ve değerlendirilmesi talep edilmektedir. Bununla beraber sermaye yeterliliğine ilişkin olarak Basel II'ye özgü detaylı bilgilerin kamuya açıklanması zorunluluğu getirilmektedir. Bu husus Basel I'de yer almıyordu.

Basel II düzenlemelerine göre yapılacak raporlamalarda tüm bankalarca piyasa riskine ilişkin Standart Metot (SM); kredi riskine ilişkin Standart Yaklaşım (SY) ve operasyonel riske ilişkin Temel Gösterge Yöntemi (TGY) kullanılarak raporlama yapılması zorunlu tutulmuştur. Bankalar bu risklere ilişkin ölçümlerinde ileri düzey yöntemleri kullanmaları için denetim otoritesi BDDK'dan izin almak zorundadır.

Buna ilave olarak, operasyonel riske ilişkin TGY yerine BDDK'dan izin alınarak standart yöntem kullanılması halinde, kurumsal veya bireysel bankacılık segmentinde faaliyet gösteren bankaların operasyonel riskten kaynaklanan sermaye yükümlülükleri azalabilecektir.

BDDK'nın Mart 2012 tarihli ilerleme raporuna göre, Basel II ile ilgili karşılaşılan sorunlara ve kısıtlara bakıldığında bankaların öncelikli engelini veri eksikliği olduğu görülmektedir. Bu kısıtı, mevzuattaki belirsizlikler ve teknolojide karşılaşılan sorunlar takip etmektedir.

¹ Bu yönetmelikle beraber bankaların bağımsız denetim raporlarında kamuoyuna sunması zorunlu olan dipnot değişiklikleri için, KPMG Türkiye Finansal Hizmetler bölümü tarafından hazırlanmış olan Set-1: Dipnotlarda Değişiklikler ve Set-2: Sermaye Yeterliliği Standart Oranı Hesaplanması ve Açıklamalarına İlişkin Değişiklikler yayınlarına KPMG Türkiye internet sitesindeki Finansal Hizmetler bölümünden ulaşabilirsiniz.

Basel II uygulamasına ilişkin olarak son altı aydaki gelişmelerin nasıl değerlendirildiğine bakıldığında, en olumlu olarak değerlendirilen gelişme Basel II paralel uygulama sürecinde sorulan soruların ve cevapların yayımlanması, en olumsuz olarak değerlendirilen gelişme ise Basel II ileri yöntemlere ilişkin belirsizlikler olmuştur.

Kredi riskinin hesaplanmasında, bankaların büyük bir kısmı uygulamanın başlamasını takip eden 2 yıl içerisinde farklı portföyler bazında ileri yöntemlere geçmeyi planlamakta, bu çalışmalar kapsamında veri biriktirmekte, yine büyük kısmı stres testleri uygulamakta ve bankaların tamamına yakını kredi riski analiz sonuçlarını karar alma süreçlerinde kullanmaktadır.

Operasyonel risk hesaplamasında bankaların büyük çoğunluğu nihai olarak ileri ölçüm yaklaşımını hedeflemekte ve bu kapsamda veri biriktirmektedir.

Piyasa risklerinin ölçümünde bankaların tamamına yakını içsel modeller kullanmakta, stres testleri uygulamakta, analiz sonuçlarını karar alma süreçlerinde kullanmakta ve sektörün %83'ü yasal sermaye hesaplamalarında içsel model kullanımını planlamaktadır.

Basel II'nin sektör üzerindeki etkileri

Türkiye'nin yabancı para cinsinden kredi notu yatırım yapılabilir seviyenin altında olduğundan, Basel II'ye göre tüm kamu kuruluşlarından olan YP cinsi alacakların risk ağırlığı %100 olarak değerlendirilecekti. Ancak BDDK bu konuda ihraç edilen yabancı para cinsinden tahvillerin %100 risk ağırlığını olduğu gibi benimserken, bankaların bilançodaki yükümlülükleri için Merkez Bankası'nda tuttıkları YP cinsi Zorunlu Karşılıkların risk ağırlığını Standart'a göre %100 değil %0 olarak almaya devam etmesi kararını verdi. Dolayısı ile sadece Hazine'nin YP cinsi tahvillerinin risk ağırlığı artırılmış oldu.

Diğer taraftan Türkiye Muhasebe Standardı 39 ("TMS 39") UR22 (f) paragrafı yasal risk bazlı sermaye gereksinimlerinin hesaplanmasında kullanılan vadeye kadar elde tutulacak yatırımların risk ağırlıklarında önemli bir artış yapılması durumunda bu portföyün sınıflandırılması veya satışına izin vermekte olup bankaların bu istisnadan yararlanmaları halinde sermaye yeterlilik

rasyoları üzerindeki olumsuz etkiyi biraz da olsa azaltmış olacaklardır.

Ayrıca tüketici ve perakende kredi alanında da Basel ile birlikte değişiklikler olacak. Yurtiçinde kullanılan krediler için henüz derecelendirme notları kullanılmadığından perakende yani KOBİ kredilerinin ağırlıkta olduğu kredilerin risk ağırlığı %100'den %75'e çekilecek. Ancak BDDK'nın tüketici kredilerindeki sıkı ve kontrollü duruşu, bu kredilerin risk ağırlıklarına da yansımış durumda. Basel II'de konut kredilerinin risk ağırlık oranı %35 iken mevcut olan %50 devam edecek, tüketici ve kredi kartı alacakları ise %75 yerine kalan vadelerine göre sırasıyla %150 ve %200 risk ağırlığına tabi tutulacak.

Kredi derecelendirme sistemindeki kriterlerin tam olarak uygulamaya başlaması ile, firmanın ve kullanılacak kredinin risk seviyesi, doğrudan kredi maliyetini etkileyecek. Kredi verilen firmanın derecelendirme notu düştükçe, banka hem daha çok risk alacak hem de karşılık olarak daha çok sermaye tutacak ve dolayısıyla daha çok kaynağını getiriden mahrum bırakacak. Bu durumda firmalara kullanılacak kredilerin maliyetleri artacak. Öte yandan, Türkiye'de yoğunlukla kullanılan müşteri çek ve senetleri ile ortak ve grup şirketi kefaletleri Basel II'de teminat kapsamına alınmıyor.

Basel II'nin Türkiye mali yapısına bir başka etkisi de kredi derecelendirme alanında olacak. 2007'den bu yana kurulan birçok yerel kredi derecelendirme şirketi, BDDK'dan izin aldıkları takdirde, önem kazanacaklar. Bu gelişmenin de sermaye piyasasının derinleşmesine katkıda bulunacak önemli bir unsur olması bekleniyor.

BDDK'nın Basel II sisteminin bankacılık sektörüne yönelik etkilerine ilişkin Mart 2012 verilerini baz alarak yaptığı değerlendirmeye göre, yeni sistemde sermaye yeterliliği rasyosunda 1,2 puanlık bir düşüş olması bekleniyor.

Ancak bu otomatik düşüş, sektörün sermaye yeterlilik oranını yasal ve hedef rasyonun altına indirmeyecektir.

BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar yayınında yer alan BDDK Daire Başkanı Sn. Ebru Sonbul İskender'in "Türk Bankacılık

Sistemi Kredi Riski İçin Bir Makroekonomik Stres Testi Modeli Uygulaması" adlı çalışmada Türk Bankacılık Sektörü kredi riskinin, senaryo analizine dayalı olarak makroekonomik stres testine tabi tutulmuştur.

Çalışma sonuçlarına göre bankacılık sektörünün Gayrisafi Yurtiçi Hasıla'da (GSYİH) azalma, faiz oranlarında ve petrol fiyatlarında artış şeklinde belirlenen şoklar sonucunda iki yıllık dönemin sonunda sektörün sermaye yeterliliği oranının sırasıyla %13,4, %13,4 ve %14,5 düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Söz konusu oranlar sırasıyla %8 ve %12 olarak belirlenen yasal ve hedef oranın üzerinde olduğundan, sektörün çalışmada yer alan şoklara karşı dayanıklılığının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Cihan Doğrayan

Denetim, Müdür

T: +90 216 681 90 67

M: +90 533 599 31 24

E: cdograyan@kpmg.com

Dodd-Frank nedir?

ABD’de 2007 yılında yaşanan finansal dalgalanma piyasalarda büyük etki yaratmıştır. Mortgage kredilerine dayalı menkul kıymetlerin ve kredi türev ürünlerinin risklerinin yanlış ölçülmesi veya ölçülemez hale gelmesi ile birlikte denetleyici yapının eksikleri finansal kurumları etkilemiş ve mortgage kredi krizi olarak adlandırılan durum küresel bir likidite krizine dönüşmüştür. Piyasa yapısı ve denetim eksikleri sonucunda Büyük Buhran’dan bu yana finans alanında sayılabilecek en büyük değişiklik olarak nitelendirilen, Tüketiciyi Koruma Yasası olarak da bilinen “Dodd-Frank Wall-Street Reform and Consumer Protection Act”, ABD Hükümeti tarafından 2010 yılının Temmuz ayında imzalanmıştır. Yasanın içeriğinde finansal kuruluşlarla birlikte halka açık şirketlerin operasyonları konusunda önemli düzenlemeler mevcuttur. Yasanın ayırıcı özelliği doğrudan kural koymak yerine ilgili kuruluşlara yetki vererek gerekli düzenlemeleri sağlıklı bir biçimde ve zamanında yapılmasına imkan sağlayabilmesidir.

Hazırlanmasında büyük pay sahibi olan Temsilciler Meclisi’nden Barney Frank ve senatodaki Bankacılık Komitesi Başkanı Chris Dodd’un adını taşımakta olan bu yasa, yeni bir gözetim otoritesi oluşturmakla birlikte finansal kuruluşların gözetim ve denetiminde değişiklikler yaparak; tüketicilerle uyumlu finansal yasaların, daha sıkı düzenleyici gereksinimlerinin, tezgâh üstü piyasa türevlerinin düzenlenmesinde söz konusu değişikliklerin, kredi derecelendirme kuruluşlarının düzenlemeleri ile ilgili reformların, kurumsal yönetim ve menkul kıymetler piyasasında değişimlerin oluşturulmasını hedeflemektedir.

2010 yılında yürürlüğe giren Dodd-Frank Yasası oldukça kapsamlı ve çok sayıda düzenlemelerden oluşmaktadır. Temmuz 2012 tarihine kadar 398 düzenlemeden henüz 123 tanesi yürürlüğe girmiştir. Düzenlemeler, yapılan güncellemelerle beraber yürürlüğe girmekte ve düzenlemelerin 2015 yılına kadar uygulamaya konulması planlanmaktadır. Bu yasanın öne çıkan noktaları aşağıdaki gibidir;

- Otorite ve bağımsızlıkla tüketicinin korunması
- Çok büyük olduğu için batmasına göz yumulamayacak şirketlerin kurtarılmasının sona erdirilmesi
- İleri seviyede uyarı sistemi Yönetici ücretleri ve kurumsal yönetim
- Yatırımcıları koruma
- Hesap ve kayıtlardaki düzenlemelerin güçlendirilmesi
- Güçlü bir Tüketici Finansal Koruma Gözetim Kurumu kurulması.

Yasa ile yaratılan önemli finansal gözetim kuruluşları şöyledir; Financial Stability Oversight Council (Finansal İstikrar Gözetim Konseyi), Office of Financial Research (Finansal Araştırma Ofisi), ve Bureau of Consumer Financial Protection (Tüketici Finansal Koruma Bürosu).

Tüketici Finansal Koruma Bürosu’nun kurulmasıyla riskli mortgage kredileri

konusunda tüketiciler bilgilendirilerek ev sahiplerine gayrimenkul işlemleri konusunda koruma sağlanmaktadır. Ayrıca kredi alınan bankaların; borçlunun geliri, geçmiş borçları ve iş statüsü konuları ile ilgili bilgileri sağlaması yönünde yaptırımı bulunmaktadır. Kurulan bu Büro; kredi kartları, tüketici kredileri ve mortgage kredilerini denetlemekle görevlidir.

Finansal İstikrar Gözetim Konseyi finans endüstrisinin tümünü etkileyen riskler konusunda ve riskten korunma fonları gibi banka dışındaki firmalarda çeşitli düzenlemelerde bulunmaktadır. ABD Merkez Bankası (FED) tarafından kontrol edilen bu konsey, faaliyetlerinin durdurulması durumunda sistemik risk yaratan büyüklükteki şirketlerin sermayelerini artırmaları yönünde talepte bulunabilmektedir.

Ayrıca yasa ile ortaya çıkan diğer kuruluşlar; Yatırım Danışmanlığı Komitesi (Investment Advisory Committee) ve Kredi Derecelendirme Ofisi (Office of Credit Ratings) gibi kuruluşlardır.

Bu yasa ile birlikte gelen önemli düzenlemelerden bir tanesi de, FED’in finansal kriz süresince verdiği acil kredilerini Government Accountability Office’in (GAO) denetleyebilmesidir. Fonlanan bankaların adlarının açıklanması konusunda zorunluluk getirilmiştir.

Dodd-Frank Yasası benzeri uygulamaların Türk Bankacılık Sistemi üzerine etkileri nelerdir?

Dodd-Frank Yasası’nda bulunan maddelerin bir kısmı yürürlüğe girmiş, bir kısmı henüz tasarı aşamasındadır, yürürlüğe giren yasaların birçoğunda uygulama süreleri tanınmıştır. Volcker Kuralı, Stres Testleri, Derecelendirme Kuruluşlarına ilişkin düzenlemeler yasada yer alan düzenleyici maddelerden bazılarıdır.

-Volcker Kuralı:

Dodd-Frank Yasası’nın 619. maddesi olan Volcker Kuralı Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 2 yıllık bir geçiş süreci sonrası tam uygulamaya geçiş tarihi ise Temmuz 2014 olarak belirlenmiştir. Ancak kurala göre bu 2 yıllık geçiş sürecini daha fazla uzatma imkânı mevcut olup, bu yetki FED’e tanınmıştır. Bu kural spesifik olarak bankaların ve banka-dışı

Duygu Avcı

finansal kuruluşların, genelde 60 günden kısa vadeli ve spekülasyon amaçlı olarak kendi namlarına yaptıkları alım satımlar olarak ifade edilen, "proprietary trading" ile bazı istisnalar hariç hedge fonlarla ve girişim sermayesi fonlarıyla ilişkileri ve işlemlerine önemli yasak ve kısıtlar getirmektedir.

"Spekülasyon amaçlı işlemler" in esasında, BDDK'nın merceğinde olduğu bilinmektedir. Aralık 2009 tarihinde BDDK Başkanı Sayın Tevfik Bilgin o günlerde gündemde olan türev işlemler ile ilgili yaptığı açıklamada riskten korunmayı sağlayacak olan türev ürünlere BDDK olarak kesinlikle karşı olmadıklarını vurgulayarak, türev işlemler gibi bazı finansal ürünlerin spekülasyon amaçlı olanlarını "kumara yakın" tabiri ile tanımlamıştır. BDDK gerek yerinde denetimlerinde bankalar yeminli murakıpları ile gerekse de uzaktan gözetim vasıtasıyla bu tür işlemleri ciddi bir şekilde takip etmiş ve gerekli uyarıları zamanında yapmıştır.

-Stres Testleri:

Dodd-Frank Yasası'nın 165 no.'lu maddesi; sermaye, likidite, tek taraflı karşı taraf kredi limitleri, stres testleri, risk yönetimi ve erken iyileştirme zorunlulukları gibi hususlara ilişkin ölçüler getirmektedir. İlgili maddede stres testlerinin belli periyotlar ile bankalara uygulanması düzenlenmektedir. ABD Merkez Bankası orta ölçekli bankaların Dodd-Frank Yasası'nda öngörülen yıllık stres testlerini Eylül 2013'e kadar uygulamaya vakitleri olabileceğini açıklamıştır, ABD'de büyük ölçekli bankalar FED yönetiminde 2009 yılından itibaren stres testlerini uygulamaktadır.

Bu testin amacı piyasalarda ortaya çıkabilecek

← 1-9
WALL ST

olası riskler karşısında bankaların durumlarını araştırmaktır.

Bankaların gücü, öz kaynakları yani ödenmiş sermaye ve öz varlıklardan oluşmaktadır. Stres testleri ile FED'in bankalar için olası riskler olan kur riski, faiz riski ve piyasa riski analiz edilerek bu risklerin diğer riskleri nasıl tetikleyeceği araştırılmaktadır. Böylelikle olası risklerin karşılanmasını sağlamak amacıyla bankaların öz kaynakları göz önüne alınarak sermayelerini artırmaları talep edilmektedir.

Stres testi Türk bankalarında ilk olarak 2011 yılında uygulanmıştır. Birçok Avrupa bankası aynı yıl testi geçememelerine rağmen Türk bankaları bu testi geçebilmiştir. Sonucun bu şekilde olmasının sebebi ise küresel kriz öncesinde yaşanan ve sadece Türkiye'yi etkileyen bankacılık krizinin daha önce yaşanmış olmasıdır. Bu kriz neticesinde sıkı önlemler alan BDDK banka sermaye yapılarının güçlü olmasındaki en önemli etkidir. Dodd-Frank Yasası benzeri uygulamaların Türk Bankacılık Sistemi üzerine etkileri nelerdir?

-Derecelendirme Sistemi

Amerikan Bankacılık Denetim Otoritesi Aralık 2011 tarihinde Dodd-Frank Yasası'nda 932-935 no.'lu maddelerinde öngörüldüğü şekilde piyasa riski mevzuatında kredi derecelendirme kuruluşlarına olan bağımlılığın azaltılması yönünde düzenlemeler yapmıştır. Kredi derecelendirme kuruluşlarının kriz öncesi yaptıkları derecelendirmeler konusunda yaşanan sorun üzerine bu kuruluşlar için denetim mekanizması oluşturulmuştur. Derecelendirme terminolojisini standart hale getirmek, benzer terimlerle derecelendirme kuruluşlarının rating'lerini (derece) açıklamaları, derecelendirmede göz önüne alınan piyasada oluşabilecek olası stres durumlarının standart hale getirilmesi, bu yasanın getirdiği gereklilikler arasındadır. Bu düzenleme ile ABD Sermaye

Piyasası Kurulu (US SEC) bu kuruluşların derecelendirmelerinde esas aldıkları kriter ve metodolojileri inceleyebilmekte ve yanlış derecelendirmede bulunan kuruluşların yetkilerini iptal edebilmektedir. Yasa, risk değerlendirme kuruluşlarının kredibilitelerini değerlendiren bağımsız bir dairenin kurulmasını öngörmektedir. Kredi derecelendirme kuruluşları (Standard & Poor's, Moody's vb.) hakkında yapılacak düzenlemeler için SEC bünyesinde Kredi Derecelendirme Ofisi kurulmuştur.

Buna ilişkin olarak Türkiye'de de derecelendirme kuruluşları konusunda yeni düzenlemeler gerçekleştirilerek olumlu adımlar atılmaktadır. Söz konusu derecelendirme kuruluşlarının vereceği bu notların, bankaların kredi açma işlemlerinde kullanılması tasarlanmaktadır.

-Tüketici Hakları Koruma Bürosu (The Consumer Financial Protection Bureau ("CFPB"))

Dodd-Frank Yasası kapsamında Temmuz 2010 tarihinde Tüketici Hakları Koruma Bürosu kurulmuştur. Bu büronun amacı tüketicilerin finansal ürünlere ilişkin fiyatları ve riskleri rahatça görebilmelerini ve ürünler arasında değerlendirmeyi kolaylıkla yapabilmelerini sağlamaktır. Bu yasa ile tüketicilerin korunması, FED bünyesinde oluşturulan bağımsız bir kurum (Tüketici Finansal Koruma Bürosu) vasıtasıyla yapılacaktır. ABD başkanı tarafından atanacak bir yöneticinin başında olacağı bu kurumun ana amacı, bankacılık ürün ve hizmetleriyle ilgili olarak tüketicilerin güvenilir ve doğru bilgi almalarını; gizli komisyonlardan ve iyi niyete aykırı tutum ve davranışlardan korunmalarını sağlamaktır. Müşteriler şikâyet ve problemlerini 24 saat boyunca ulusal düzeyde ücretsiz bir telefon hattından kuruma iletebileceklerdir.

BDDK'nın Tüketici Hakları Koruma Bürosu ("CFPB") benzeri Tüketici Hakları Dairesi kurma projesi bulunmaktadır ve bu Daire'nin kuruluş amacı CFPB'nin prensipleri doğrultusunda geliştirdiği stratejilere ve bu stratejiler ışığında gerçekleştirdiği çalışmalara benzerlik göstermektedir.

Dodd-Frank Yasası ile FATCA arasındaki fark nedir?

Kural koyucuların piyasadaki aşırı ve tehlikeli riskler alan firmaları belirleyebilmeleri için Dodd Frank Yasası'na göre finansal kuruluşların müşterilerini ve karşı taraflarını tanımlayabilmeleri gerekmektedir.

FATCA'ya göre ise ABD Vergi Kurumu'nun (US Tax Authorities) vergi borçlularını takip edebilmesi açısından bu finansal kuruluşların

müşterilerini ve karşı taraflarını tanımlayabilmesi gerekmektedir.

Dodd Frank'e göre müşteri ve karşı taraf için elde edilen bilgi risk ölçümünde kullanılıyor olmasına karşın FATCA'da bu bilgi, vergi borçlularının yükümlülüklerini tespit etme amacına yönelik olarak kullanılmaktadır.

Piyasaların gelişmesi, bilgiye daha kolay ulaşılması ve son dönemde finans piyasalarındaki gelişmeler gösteriyor ki belli alanlarda uygulanmaya başlanan Dodd-Frank Yasası ilerleyen zamanlarda etki alanını genişletecektir. 2008'de başlayan krizle birlikte içeriği oluşturulan bu yasa bankacılık sektörünün geleceği açısından büyük önem taşımaktadır. Fakat Türkiye'nin 2001 yılında etkisinde kaldığı kriz ile birlikte Türk Bankacılık Mevzuatı ihtiyatlı bir konuma gelmiştir. Ayrıca Yasa çerçevesinde söz konusu olan bazı düzenlemeler 2001 krizi ile Türkiye'de daha önce uygulanmaya başlanmıştır. Bu nedenle 2008 yılında global olarak yaşanan kriz Türkiye'de daha hafif atlatılmıştır.

Kaynaklar

http://www.dunya.com/nedir-su-volcker-kurali-149625h.htm-Dunya_Gazetesi_Demeci-28_Mart_2012-Dr_Ozan_CANGÜREL/BDDK_Risk_Yönetimi_Daire_Başkanı

[http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/5176ABDMORTGAGE05082008x.pdf-Bankacilik_Denetleme_ve_Düzenleme_Kurulu-Çalışma_Tebliğ\(ABD_Mortgage_Krizi\)-Sayı:3_Agustos_2008](http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/5176ABDMORTGAGE05082008x.pdf-Bankacilik_Denetleme_ve_Düzenleme_Kurulu-Çalışma_Tebliğ(ABD_Mortgage_Krizi)-Sayı:3_Agustos_2008)

http://useconomy.about.com/od/criticalissues/p/Dodd-Frank-Wall-Street-Reform-Act.htm-About.com-US_Economy-Article-14_Ocak_2012-Kimberly_Amadeo

http://dodd-frank.com/sec-report-to-congress-credit-rating-standardization/-Dodd-Frank.com-17_Eylül_2012-Steve_Quinlivan

http://letstalk.globalservices.bt.com/en/security/2012/08/leis-dodd-frank-fatca-and-markets-for-identities/-6_Agustos_2012-LEIs,_Dodd_Frank,_FATCA_and_Markets_for_Identities-Alexander_Duncan

http://www.finansgundem.com/haber/Turk-bankalari-stres-testi-sonuclari/61841-Turk_Bankalari_Stres_Testi_Sonuclari,_20_Temmuz_2011,_Güngör_Uras-Milliyet

Duygu Avcı

Denetim, Müdür

T: +90 216 681 90 00 -9597

M: +90 533 290 57 67

E: davci@kpmg.com

Uyum

Fonksiyonunun Geleceği

Göktürk Tamay

Küresel mevzuat yapısı günümüzde kaçınılmaz bir değişim süreci geçirmektedir. Yakın geçmişte yaşanan ekonomik krize karşılık dünya genelindeki yasa düzenleyiciler, finansal hizmet sektörü için daha sağlam kontroller içeren programlara odaklanırken aynı zamanda düzenlemeler konusunda mevzuat yapısını destekleyecek yeni adımlar atmaktadırlar. Yönetim kurulu seviyesinde uyum raporlamasındaki şeffaflığı artırma beklentilerinin ve yönetim kurullarının uyumu "sahiplenmesi" konusundaki baskıların artması sonucunda, uyum fonksiyonunu iş süreçlerinin stratejik ve bütünleşik bir parçası olarak konumlandırabilmek için atılması gereken adımlar artmaktadır.

Yaşanan ekonomik kriz, en çok güvenilen finansal kuruluşların birçoğunun esnekliğini sorgularken, aynı zamanda müşterilerin bu kuruluşlara olan güvenini de test etmiş oldu. Bu sayede ürünlerin müşterilerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmamış olması ve bazı satış süreçlerinin müşteriye sağlanan faydadan ziyade finansal kuruluşların faydalarını ön plana çıkarması gibi sorunlar gün yüzüne çıkmış oldu.

Mevzuat ve uyum düzenlemeleri, yönetmeliklerin finansal kuruluş üzerindeki etkileri ve riskler tarafından şekillenmektedir. Bu nedenle uyum yapısının kesin tasarımı finansal kuruluş bazında değişiklik gösterecektir. Her finansal kuruluşun farklı uyum çözümlerine ihtiyaç duymasıyla birlikte, KPMG tarafından gerçekleştirilen analiz çalışması mevzuat değişimlerini yakalayabilmek için mevcut uyum yapısında değişmesi gereken ana konuların aşağıdaki şekilde olduğunu göstermiştir:

- Risk Yönetimi Yapısı
- Uyumun Rolü
- Uyum Yapısı
- Uyum Stratejisi
- Uyum Gözetimi
- Yönetimin Uyum Hakkında Bilgilendirilmesi
- Kaynak Planlaması
- Yasa Düzenleyiciler ile İlişkiler

Risk Yönetimi Yapısı

Uzmanlar, risk yönetimi ve kurumsal yönetim araçlarının etkinliğini arttırılabilmesi için uyum fonksiyonunun finansal kuruluşun faaliyetlerinden bağımsız olmasını tercih etmektedirler. Buna ek olarak yasa düzenleyiciler finansal kuruluşlara uyumun üst yönetim ve yönetim kurulu tarafından gündemde tutularak mevzuat risklerinin önleyici şekilde yönetilmesi konusunda baskı yapmaktadırlar. Bu konudaki en büyük eleştirilerden biri ise mevzuata uyumluluğun üst yönetim tarafından ikinci planda bırakılmasıdır.

Geleneksel risk yönetimi modellerinde yaşanan sorun, koruma fonksiyonlarının arasında kontrol ve sorumlulukların belirsiz kalmasıdır. Risk yönetimi yapısının etkili bir şekilde işleyebilmesi için yapılandırılmadaki her birimin rollerini, yönetmekle yükümlü olduğu riskleri, elindeki araçları ve bunları nasıl kullanacağını net olarak anlaması gereklidir. İşletmelerde bu yapının kurulmasında ve sorumlulukların atanmasında yönetim kurulu ve üst yönetim önemli bir rol oynamaktadır.

Risk Sahipliği

İşletmede risk sahiplerinin belirlenebilmesi için yönetim kurullarından beklenenler;

- Tepede oluşturulan yönetim felsefesinin organizasyon yapısında aşağıya doğru yayılması,
- Risk iştahının görüşülmesi ve belirlenmesi,
- Anahtar iş risklerinin izlenmesi ve iş performansının risk iştahı ile doğru orantılı olarak değerlendirilmesi.

Başlıca Dikkat Edilmesi Gereken Sorular

Finansal kuruluşunuzda Risk ve Uyum bilinci var mı ve var ise bunu nasıl sağlamaktasınız?
Finansal kuruluşunuzda "risk sahiplerini" net bir şekilde belirlediniz mi?

Yapı ve Raporlama Kanalları

Finansal kuruluşlarda, Uyum fonksiyonlarının, Uyum Fonksiyonu Başkanı tarafından yönetilen, net bir şekilde belirlenmiş kanallar üzerinden üst yönetime raporlama yapan ve diğer birimler ile ilişkileri açısından bağımsız olan bir fonksiyon olduğunu gösterebilmeleri oldukça büyük bir önem taşımaktadır.

Uyum raporlaması, bağımsız uyum raporlamasından risk fonksiyonu ya da avukatlar üzerinden raporlamaya kadar çok çeşitli kanallardan yapılabilmektedir. En önemlisi, raporlama kanallarının açık olarak belirtilmesi ve operasyonel olarak etkili olmasıdır.

Başlıca Dikkat Edilmesi Gereken Sorular

Uyum raporlaması için net olarak belirlenmiş raporlama kanalları var mı? Bu kanalların etkinliğini nasıl denetliyorsunuz?

Uyum Fonksiyonu Başkanınız direk ve hızlı bir şekilde yönetime bildirilmesi gereken sorunlar olduğunda Yönetim Kuruluna kolaylıkla erişebiliyor mu?

Uyum, Yönetim Kurulunun daimi olarak gündeminde bulunuyor mu? Uyum Fonksiyonu Başkanı (veya eşdeğeri) rutin ve düzenli olarak bilgilendiriliyor mu?

Yönetim Yapıları

Net olarak belirlenmiş risk yönetimi yapısı, uyum raporlamasının etkili bir şekilde yapılabilmesi için gerekli temel bileşenlerden bir tanesidir. Şeffaflığı sağlayabilmek için finansal kuruluşlar -en azından- finansal kuruluşun karşı karşıya olduğu mevzuata dayalı uyum risklerini izleyen ve yöneten bir Risk ve Uyum Komitesi oluşturmaktadır.

Başlıca Dikkat Edilmesi Gereken Sorular

Yönetim yapınız organizasyondaki uyum sorumluluklarını ve sahiplerini uygun şekilde içeriyor mu?

İşletmenizin boyutlarının getirdiği riskleri etkin bir şekilde idare edebilmesi için hangi komitelerin oluşturulması gerekiyor?

Uyumun Rolü

Finansal kuruluşların uyum rolüne ilişkin net bir vizyona sahip olmaları gerekmektedir. Bu konudaki tartışmalar genellikle uyumun finansal kuruluşun yasal yükümlülüklerini yerine getirmesinde yol gösterici bir rolü mü olmalı yoksa finansal kuruluş faaliyetleri üzerinde gözetimsel ve yaptırımcı bir rolü mü olmalı konusundadır. Pratikte, uyum alanında gelecekteki gelişmelerin ikisinin bir kombinasyonunu gerektirmesi beklenmektedir.

Uyumun Vizyonu

Genel anlamda uyumun stratejik vizyonu yönetim kurulunca resmi bir referans olarak belirlenmeli ve uyarlanmalıdır. Uyumun rolü finansal kuruluşun karşı karşıya olduğu aşağıdakilere benzer riskleri tanımlamak ve yönetmek olmalıdır:

- İşletme için mevzuatsal risk yapısı tasarlamak ve bu yapıyı desteklemek,
- Tanımlanması ve ölçümü de dahil olmak üzere uyum risk yönetiminin faaliyetlerinin bütünlüğü ve doğruluğu ile ilgili olarak iş fonksiyonlarının yönetimine destek vermek
- Mevzuat yükümlülükleri ve mevzuata uyumlu politika ve prosedürlerin oluşturulması ve uygulanması ile ilgili konularda iş birimlerine yol göstermek,
- İşletmenin ilgili kanun, yönetmelik ve iç risk politikalarına uyumunun takip edilmesi,
- Üst düzey yöneticilerin dikkatini gerektiren uyum konularında raporlama yapmak.

Başlıca Dikkat Edilmesi Gereken Sorular
Kurumunuzun içerisinde resmi ve net bir şekilde belirlenmiş bir Uyum vizyonu var mı?
Uyum stratejisi yönetim kurulu tarafından kabul edildi mi?
Uyum performansını ölçmek için kurumunuz içerisinde belirlenmiş bir mekanizma mevcut mu?

Pragmatik Yaklaşım

Finansal kuruluşlar Avrupa Komisyonu'ndan çıkan yeni mevzuatları yorumlayabilmek ve uygulayabilmek için uyum fonksiyonuna giderek daha fazla ihtiyaç duyuyor olacak. Bununla birlikte uyumu sağlayabilmek için gözetim rolü de kilit bir faktör olarak ortaya çıkacaktır. Doğru dengeyi kurabilmek için gözetim ve izlemenin kombinasyonu gerekecek ve uyum hem danışmanlık hem de izleme rolünü üstlenecektir:

Danışmanlık – Süreç sahipleri ile işbirliği içerisinde mevzuat gerekliliklerinin yorumlanması ve operasyonların finansal kuruluşun yasal risk iştahı ile orantılı olarak gerçekleşmesi konusunda rehberlik sağlanması. İzleme: finansal kuruluşun yasal risk iştahı ile orantılı olarak iş süreçlerinin bağımsız bir şekilde izlenmesinin sağlanması.

Bu faaliyetlerin her birinin bağımsızlığını korumak için bu faaliyetlerin Uyum işlevi içinde ayrı ekipler tarafından gerçekleştirilmesi önemlidir.

Başlıca Dikkat Edilmesi Gereken Sorular
İşletmenizde uyum sahipliği sorumlulukları açıkça bölünmüş mü?
Bu sorumlulukların yasal düzenlemeler bakışıyla nasıl görüldüğü ve yasal düzenleyiciler için hangi fonksiyonun birincil kontak olacağı dikkate alınıyor mu?

Strateji

Uygun ve etkili bir uyum stratejisi oluşturmak için finansal kuruluşun mevzuat risk profili tanımlanmalı, yönetim kurulu tarafından risk iştahı belirlenmeli ve uyum rollerinin dağılımı buna uygun olarak yapılmalıdır. Böylece yeterli kaynak yönetimi sağlanabilir ve mevzuat riskleri en aza indirilebilir.

Uyum stratejilerinin analizi yapılırken, mevzuat değişikliklerinin aşağıdaki elementlere etkisi dikkate alınmalıdır:

- Risk politikalarının formülasyonu ve iletişimi
- İşletmeyi kapsayan bir uyum stratejisinin geliştirilmesi

Uyarlanmış Risk Politikaları

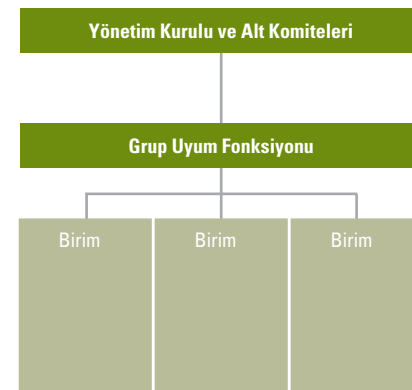
Risk politikaları, finansal kuruluşun mevzuat ortamını yansıtarak operasyonları sebebiyle maruz kaldığı mevzuat risklerini en aza indirebilmelidir. Mevzuat risk değerlendirmesi ile risk politikalarının geliştirilmesi arasındaki bağlantıyı kurabilen finansal kuruluşlar belirli riskler için politikalarını daha iyi uyarlayabilirler.

Başlıca Dikkat Edilmesi Gereken Sorular
İş riski ve uyum politikalarının tasarım ve onayı için açık ve etkili bir yapı / süreç var mı?
Mevcut risk politikalarının sağlıklı ve uygun olduğunun izlenmesi için kullanılan net ve düzenli bir süreç var mı?

Uyum Stratejisi

Geçtiğimiz yıl, düzenleyici kuruluşların kapsamına giren mevzuat sistemleri ve yaklaşımlarının yapısında önemli değişikliklerin olduğu bir yıl oldu. Stratejik bakış açısıyla, finansal kuruluşların uyum fonksiyonları aşağıdaki konulara öncelik vermelidir:

- Tedbir açısından portföy, nakit ve likidite yönetimi planlamasında kimin hangi konudan sorumlu olduğunun belirlenmesi,
- Yasa düzenleyiciler tarafından belirlenen sermaye yönetimi zorunluluklarının anlaşılması,
- İşletmenin yönetim ve karar verme yaklaşımı,
- İşletmenin planlama ve stratejik uygulama yaklaşımı,
- Müşterilerin önceliklerinin anlaşılması,
- İşletmenin iç altyapısı: iç sistem ve kontroller,
- İşletmenin dış altyapısı: dış / üçüncü parti sistemler.

Müşteri Odaklılık

Yasa düzenleyicilerin, müşterilere adil davranma, müşteri memnuniyeti sağlama ve finansal sistemin etik değerlerini koruma yaklaşımları ile birlikte müşteri öncelikleri finansal kuruluşlar için daha çok önem kazanmıştır. Uyum, müşteri iletişimde marka

değerinin ve itibarının korunması için hem danışmanlık (risk politika ve prosedürlerinin belirlenmesi vb.) hem gözetim (izleme ve raporlama) alanlarında kilit rol oynamaktadır.

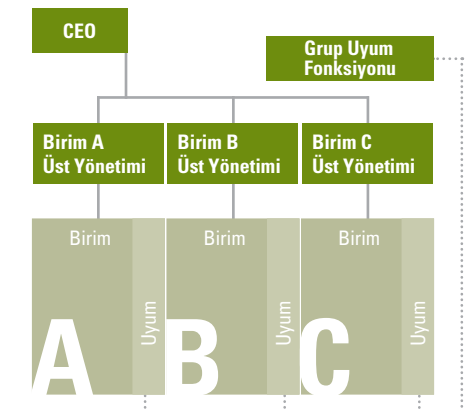
Başlıca Dikkat Edilmesi Gereken Sorular
İşletmenizin yapılan mevzuat değişikliklerine zamanında adapte olabilecek sağlam bir uyum stratejisi var mı?
Müşteri memnuniyetinin elde edilebilmesi için uyum fonksiyonunuzun müşteri iletişiminin yönetiminde belirgin ve belirli bir rolü var mı?

Uyum Yapısı

Genellikle finansal kuruluşun global varlığı ve operasyonlarına bağlı olarak merkezi veya bağımsız modellerde olan Uyum fonksiyonu yapıları, son yıllarda büyük bir odak noktası haline gelmiştir.

Doğru uyum modelinin tasarlanması ve işletilmesinin önemi giderek artıyor. Uyum modelleri, finansal kuruluşun genel mevzuat uyum yapısını ayrıntılarıyla anlatmaktadır. İşletmenin büyüklüğüne ve operasyonlarının kapsamına bağlı olarak değişiklik gösterebilen yönetmelikler konusunda giderek daha sıkı ve yoğun bir gözetim yaklaşımı izlenmektedir.

Bizim görüşümüze göre tüm finansal kuruluşlara uyabilen tek bir uyum modeli yoktur. Modeller finansal kuruluşların farklı profillerine uygun olarak adapte edilebilir. Küresel ve çeşitlilik gösteren operasyonlar daha yerel bazlı olma eğilimi gösterirken yerel operasyonlarda uyum ve gözetim fonksiyonlarını daha kapsamlı şekilde işletebilmektedir.

Finansal kuruluşların büyük çoğunluğu iş birimleri/bölgeleri bünyesinde uyum temsilini sağlayabiliyor olmalıdır. Finansal kuruluşlarda yerleşik uyum kaynaklarından, iş kollarının aktivitelerini izleyip yol gösteren bölgesel uyum ekiplerine kadar çok çeşitli temsil modelleri bulunmaktadır.

Başlıca Dikkat Edilmesi Gereken Sorular

Uyum modelinizin yeni mevzuat dünyasında operasyonlarınızın amaçlarına uygunluğunu nasıl sağlamaktasınız?

Uyum, gözetim ve izleme düzeyinizin yeterli olduğundan ve yönetim kuruluna net bir biçimde raporlama sağlandığından emin misiniz?

Finansal kuruluşunuzun grup ve bölümleri arasında uyum rolleri ve sorumlulukları açıkça dile getiriliyor ve anlaşılır biçimde ifade ediliyor mu?

Grup ve bölümler arasında tanımladığınız uyum rolleri mevzuat risklerinin etkili bir şekilde yönetilmesine yardımcı oluyor mu?

Bazı sorumluluklar uyum bölümünün yetki alanına girerken operasyonel riskler gibi bazı riskler de diğer bölümlerin yetki alanında kalmaktadır.

- Tüm bu unsurlar kim tarafından bir araya getirilmektedir? Birimlerin bir araya gelmesi gerektiğinde aynı gündeme sahip olmaları nasıl sağlanmaktadır?

Başlıca Dikkat Edilmesi Gereken Sorular

İşletmeniz içerisinde uyum izleme faaliyetini yönlendirmek için risk bazlı bir uyum izleme planı mevcut mu?

Bu plan, risk profiline uygun kalmasını sağlamak için düzenli olarak incelemeye tabi tutuluyor mu?

Uyum Gözetimi

Uyum gözetimi; üst yönetime güvence sağlama, finansal kuruluşun maruz kaldığı mevzuat risklerini belirleme ve bu risklerin yönetimi için gerekli kontrol ve politikaların mevcut ve etkili olduğunu tespit etme faaliyetlerini kapsamaktadır. Son mali kriz, mevzuat risklerinin finansal kuruluşun genel risk profilinin en önemli bileşenlerinden biri haline gelmesinde etkili olmuştur.

Açıkça tanımlanmış risk programının çok önemli olduğunu ve o olmadan tek başına risk yönetiminin temel unsurlarından olan risk tanımlanmasının yetersiz kalacağını unutmamak gerekir.

Uyum izleme faaliyetlerinin raporlanması, özellikle sonuçların kimlere ve ne şekilde raporlandığı, önemli bir husustur. Yasal düzenleyicilerin beklentileri, izleme faaliyetlerinin yönetim kuruluna raporlanması yönündedir ancak bu raporlamanın içerik ve formatı finansal kuruluşun finansal kuruluşa değişiklik göstermektedir. Uyum izleme aktivitelerini değerlendirdiğimiz finansal kuruluşlarda karşılaşılan başlıca sorunların uyum izleme aktivitelerinin tasarımı ve uyum izleme faaliyetleri sonuçlarının raporlanması konularında olduğunu gözlemledik.

İşletmeler, uyum izleme aktivitelerini ve uyum ortamını tasarlarlarken aşağıdaki konuları dikkate almalıdır:

- Bir bütün olarak uyum ortamı nasıl tanımlanmaktadır?
- Finansal kuruluş içerisindeki izleme sorumlulukları nasıl paylaştırılmıştır? (Ör. Uyum ve İç Denetim fonksiyonları arasındaki sınırların açıkça belirlenmiş olması)
- Finansal kuruluş, uyum risklerinin belirlenmesi ve izlenmesi konusunda nitel ve nicel ne gibi ölçütlere sahiptir?

Kaynak Planlaması

Kaynakların kalitesi ve miktarı, kararlaştırılan risk iştahı çerçevesindeki sorumlulukların uyum fonksiyonu tarafından yerine getirilebilmesi için kritik bir başarı faktörüdür. Kâr ve sermaye koruma, son zamanlarda birçok finansal kurumu işe alma sürecini yavaşlatmaya ve personel masraflarını azaltmaya yöneltmiştir. Finansal kuruluşlar, giderlerini azaltmak ile sağlam ve etkili bir uyum fonksiyonu sağlamak arasında bir denge kurmaya çalışmaktadırlar.

Bu ikilemi değerlendirirken, mali cezalar, iyileştirme maliyetleri, iş süreçlerindeki kesintilerin telafisi, sermaye ve pazar payının maliyet etkileri de dahil olmak üzere uyumsuzluk maliyetlerine karşılık; personelin maaş, sosyal yardımlar ve eğitim maliyetleri gibi uyum maliyetleri göz önünde bulundurularak bir karar verilmelidir.

Uyum ekipleri yeni mevzuat yaklaşımlarına rağmen büyüme kararı almamış olsa dahi, yeni mevzuat düzenlemelerinin üstesinden gelebilecek niteliklere sahip yeterli sayıda tecrübeli uyum uzmanlarına sahip olduğundan emin olmalıdır. Risk ve uyum kaynakları, finansal kuruluşun karşı karşıya olduğu risklere göre belirlenmektedir ve bu riskler genellikle aşağıdaki unsurlara göre farklılık göstermektedir:

- Finansal kuruluşun büyüklüğü,
- Finansal kuruluş yapısı,
- Finansal kuruluş tarafından satılan ürünlerin içeriği ve çeşitliliği,
- Genel risk yönetimi yapısı,
- Dağıtım ağının yapısı.

Başlıca Dikkat Edilmesi Gereken Sorular

Risk ve uyum fonksiyonu iş süreçlerinizin uyum yönetimi açısından etkin bir şekilde sorgulanabilmesi için yeterli oluyor mu?

Son zamanlarda uyum kaynak sağlama modelinizi güncellediniz mi? Maruz kaldığınız mevzuat risklerini ve artan mevzuat denetimlerini yönetebilmek için yeterli kaynağa ve uzmanlığa sahip olduğunuzdan emin misiniz?

Başlıca Dikkat Edilmesi Gereken Sorular

Yönetim uyum raporlamanız finansal kuruluşunuzun maruz kaldığı mevzuat risklerini kapsıyor mu?

Üst yönetime finansal kuruluşunuzun mevzuatlara uyumlu olup olmadığı konusunda detaylı bir bilgilendirme sağlayabiliyor musunuz?

Yönetimin Uyum Hakkında Bilgilendirilmesi

Mali kriz sonrasında finansal kuruluşlar hakkında ortaya çıkan tartışma konularından birisi de uyum konularında bilgilendirmelerin yeterli detayda olmaması ve gereken zamanda üst yönetim ile paylaşılmamasıdır.

Etkili bir uyum kültürünün işareti, uyum yapısının varlığı değil uyum konusundaki yönetim raporlamasıdır. Yönetim raporlamasının kalitesi kötüyse veya raporlama uygun kanallar aracılığıyla yapılmıyorsa, üst yönetim mevzuat risklerinin finansal kuruluş tarafından nasıl yönetildiği konusunda net bir anlayışa sahip olamaz.

Tüm finansal kuruluşlar üst yönetime raporlayan Risk Komiteleri veya Özel Uyum Komiteleri oluşturmalı ve bu komiteler yönetim uyum raporlaması mekanizmasını işleterek bilginin gerekli mercilere ulaşmasını sağlamalıdır.

Finansal kuruluşlarda yönetim kuruluna sunulan etkili uyum raporlaması aşağıdaki unsurları içermelidir:

- Yasal risk değerlendirmesi sonuçları ve Anahtar Risk Göstergeleri (KRI - Key Risk Indicator)
- Uyum izleme faaliyeti sonuçları
- Risk azaltma faaliyetleri konularında güncellemeler
- Uyum sorunları konularında güncellemeler
- Politika ihlalleri ve bildirilmesi zorunlu olaylar
- Müşterilere Adil Yaklaşım (TCF – Treat Customer Fairly) ölçümleri
- Olay raporlama
- Ürün şikâyet trendleri
- Mevzuata uyumsuzluk nedeniyle karşılaşılan cezai yaptırımlar
- Göz önünde bulundurulması gereken yeni / revize edilmiş mevzuat gereksinimleri (ufuk taraması)
- Uyum eğitimi faaliyetleri

Yasa Düzenleyiciler ile İlişkiler

Mevzuat ve zorunluluk ortamında yapılan değişiklikler göz önüne alındığında, denetçiler iş modellerini yeniden gözden geçirerek kurumsal yönetim unsurlarının üzerinde durmaktadırlar. Bu belirsiz ve değişken gündemde, finansal kuruluşların denetim otoriteleri ile yakın ilişkiler geliştirmesi ve bu yüksek standartları karşılamak için nelerin gerekli olduğu konusunda ortak bir anlayışa varması gerekmektedir.

Finansal kuruluşların yasal düzenleyiciler ile iletişim sorumluluklarını analiz ederken, aşağıdaki konuların etkilerinin çok önemli olduğunu gözlemledik:

- Yasal düzenleyici ile iletişim sorumluluğu,
- İhtiyati konularda yasal düzenleyici ile iletişim sorumluluğu,
- Yasal düzenleyici ile iletişimde Yönetim Kurulu ve üst yönetimin gözetimi.

Başlıca Dikkat Edilmesi Gereken Sorular

Finansal kuruluşunuzda yasal düzenleyiciler ile yapılan iletişimden sorumlu kişiler açıkça belirleniyor mu?

Yasal düzenleyici bünyesinde belirli bir kontak noktanız var mı? Eğer yoksa, yasal düzenleyicilere verdiğiniz mesajların tutarlı bir şekilde iletildiğinden nasıl emin oluyorsunuz?

Finansal kuruluşunuz yasal düzenleyicilerle olan ilişkileri Yönetim Kurulu tarafından takip ediliyor mu? Eğer edilmiyorsa, yönetim kurulunun yasal düzenleyiciler ile olan iletişimden haberdar olduğundan nasıl emin oluyorsunuz?

Göktürk Tamay

Danışmanlık, Müdür

T: +90 216 681 90 00 - 9483

M: +90 533 581 94 78

E: gtamay@kpmg.com

KPMG Yayınları

Yayınlar için KPMG Türkiye Markets bölümü ile tr-fmmarkets@kpmg.com adresinden iletişime geçebilirsiniz.

Bankaların Raporlama Tebliğindeki Değişiklikler

Bankacılık sisteminde kredilerle ilgili yeni ölçüm ve değerlendirme esasları getiren Basel II sisteminin, 1 Temmuz 2012 tarihinden itibaren tüm unsurlarıyla hayata geçmesiyle bağlantılı olarak, “Bankalarca Kamuya Açıklanacak Finansal Tablolar ile Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Hakkında Tebliğ”i, 28 Haziran 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. KPMG Türkiye, bankaların raporlamada tebliğindeki değişikliklerin detaylarıyla aktarıldığı üç ayrı çalışma yayımlamıştır. Çalışmalardan ilki, Set I: “Dipnotlardaki Değişiklikleri”, Set II: “Sermaye Yeterliliği Standart Oranı Hesaplaması ve Açıklamalarına İlişkin Değişiklikler Sermaye Yeterliliği Standart Oranı Hesaplaması ve Açıklamalarına İlişkin Değişiklikleri”, Set III ise “Kredi Riskine İlişkin Açıklamalarda Değişiklikleri” kapsamaktadır.

Basel II Kapsamında Sermaye Yeterliliği

Bankacılık sisteminde yeni risk ölçüm ve değerlendirme esasları getiren Basel II sistemi 1 Temmuz 2012 tarihinden itibaren tüm unsurlarıyla hayata geçti. Bu kapsamda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun (“BDDK”) daha önce taslak metinlerini yayınladığı yönetmelikler ve tebliğler 1 Temmuz'dan itibaren yürürlüğe girmek üzere 28 Haziran 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlandı. KPMG Türkiye Finansal Hizmetler ekibi tarafından hazırlanan çalışma; Basel II ile Basel I arasındaki farklılıkları aktarıncan, Basel II'nin finansal hizmetler sektörü üzerindeki etkilerini detaylarıyla anlatmaktadır.

Riskten Korunma Muhasebesi

Günümüzde hem finansal kuruluşlar hem de işletmeler, ticari faaliyetlerini sürdürdükleri ekonomik koşullarda karşı karşıya kaldıkları riskleri bertaraf etmek için türev ürünler kullanılmaya başlanmıştır. Kullanılan türev ürünler işletmelere doğal koruma sağlasa da gelir tablosundaki dalgalanmaların önüne geçmek için riskten korunma muhasebesinin (hedge accounting) uygulanması gerekmektedir. Riskten Korunma Muhasebesi firmaların kazançlarını sabitlemelerinde kullanabilecekleri en iyi yöntemlerden biri olarak firmaların değerinin artmasına yardımcı olmaktadır.

BDDK Tarafından Yayınlanan “Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik”ten Haberدار mısınız?

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik (“Yönetmelik”) 5 Kasım 2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu Yönetmelik kapsamındaki konularda destek hizmeti alan bankalar ile destek hizmeti kuruluşları, gerek sözleşmelerini, gerekse süreçlerini bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren en geç bir yıl içerisinde bu Yönetmelik hükümlerine uygun hale getirmek zorundadır. Peki, bankaların ve destek hizmeti kuruluşlarının uymakla yükümlü oldukları hükümlerin neler olduğunu biliyor musunuz?

ISAE 3402 - Destek Hizmeti Şirketlerinde Güvence Raporu

Bankacılık sektörünün 2012 yılındaki en önemli gündem maddelerinden biri BDDK tarafından yayınlanan Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik (“Yönetmelik”) oldu. Bu Yönetmelik ile destek hizmeti alınabilecek hizmetlere ilişkin kapsam ve bankalara ait sorumluluklar yeniden belirlendi. Peki Destek Hizmeti Şirketlerinin Güvence Raporu Bankalar için Neden Önemli?